

Letna naročnina znaša Din 40.—. Uredništvo in uprava v Ljubljani, Šelenburgova ulica št. 3/I. Račun pri Poštni hranilnici št. 16.160. Rokopisov ne vračamo! Telefon št. 21-09.

Leto V.

Ljubljana, dne 10. junija 1936.

Štev. 17.

Iz nemirne sosesčine

Razmere v Avstriji so vsled nastalega spora med Heimverom in »Patriotično fronto« vedno bolj zamotane. Del Heimvera sicer sodeluje tudi v novi vladi g. Sušnika, ali ta politični zakon ne more trajati dolgo.

Po razpustu političnih strank po diktatorski vladi pokojnega Dolfusa upravljata Avstrijo dve neodgovorni, oboroženi formaciji — Heimver s knezom Starhembom in »Patriotična fronta« z g. Sušnikom, kot naslednikom pokojnega Dolfusa, na čelu. Obe organizaciji sta v bistvu enaki — t. j. reakcionarni, obe pa se borita za neodvisnost Avstrije in vsaka smatra sebe kot edinega, pravega predstavnika samostojnega avstrijstva. Razdor med njima izvira edino iz borbe za prestiž.

Heimverovci so prepričani, da so pozvani rešiti in obdržati Avstrijo. To rešitev vidijo edino v fašizmu in vsled tega hočejo postati za vsako ceno avstrijski fašisti. Pri tem pa pozabljajo na besede Mussolinija, da fašizem ni blago, ki bi se dalo izvažati. V Italiji ni bilo težko presekati spor med cerkvijo in fašizmom. Antični, starorimski duh, iz katerega je vzklik fašizem, se je očul v vseh slojih italijanskega naroda in s tem duhom se je izenčila tudi sama katoliška cerkev.

Dočim si knez Starhemberg s svojimi heimverovci obeta od fašizma zlato bodočnost, zastopa g. Sušnik in »Patriotična fronta« z vso energijo in globokim prepričanjem mišljenje, da more obstati in napredovati Avstrija le z blagoslovom dunajskega kardinala Innitzerja kot cerkvenokatoliška država.

Tako se je poleg drugih težkoč pojavila v Avstriji tudi borba med fašizmom in katolicizmom. Ni pa izključeno, oziroma celo prav verjetno je, da se za njo skriva dobro skovan načrt za restavracijo Habsburžanov.

Danes, ko se je znova načelo vprašanje podonavskega sporazuma, je treba biti prav posebno previden, ako se govori o Avstriji. Vsled tega je treba tudi predvsem analizirati vsebino tega sporazuma v Podonavju, oziroma ugotoviti, kako se to vprašanje zastavlja in kako bi se moralo zastavljati, ako se res stremi za trajnim mirom in prijateljskim sporazumom narodov v Podonavju.

Podonavski sporazum, ki je zadal evropski diplomaciji že tako težak glavobol in stopa v zadnjem času iz pripravljalne faze, je v svojem osnutku zgrajen prvenstveno na temelju očuvanja samostojnosti Avstrije. S paktom, pri katerem bi sodelovale vse države Podonavja na osnovi popolne enakopravnosti, naj bi se najodločnejše obsodil »Anslus« in naj bi Avstrija dobila vse pogoje, ki so ji potrebni za samostojno in uspešno gospodarsko-politično življenje.

Izgleda, da bi moral podonavski pakt nele zajamčiti avstrijsko neodvisnost, temveč vzeti v zaščito tudi dunajsko vladno pred njenimi notranjimi nasprotniki, katerih število je danes ogromno.

Res je, da imamo tudi v drugih državah režime, ki so si s silo vzeli oblast in imajo močne nasprotnike, ali rekord g. Sušnika še nihče ni potolkel. G. Sušnik je v tem oziru zasenčil celo pokojnega Dolfusa. Kljub temu so nekateri zapadni evropski kabineti še vedno prepričani, da je današnji dunajski režim g. Sušnika nekaj predpogoj za očiuvanje ogrožene Avstrije. Niti krvavi upori v letu 1934 — delavski v februarju in nacional-socialistični koncem julija — niso mogli prepričati del inozemstva o pravem razpoloženju avstrijskih mas. Po smrti Dolfusa se je to stanje v Avstriji le še poslabšalo in pravega poznavalca avstrijskih razmer bi prav nič ne presenetilo novo krvavo obračunavanje. Današnje stanje v Avstriji je kljub vsem osebnim sposobnostim in veliki diplomatski virtuoznosti g. Sušnika nepremostljiva ovira za vsak normalen razvoj. Kdor je drugega mišljenja, je v usodni zmoti.

Kaj je važnejše? Obdržati samostojnost Avstrije, kakor je danes, ali napraviti njen narod zadovoljen in srečen? Koplčiti deklaracije o neodvisnosti Avstrije — pri tem pa ravnodušno gledati, kako se pol-

žalostno bi bilo, če bi v zdravem, borbemem pokretu, kot je in mora biti jugoslovanski nacionalizem, ne bilo raznih naziranj in gledanj na obstoječe stanje, pa tudi raznih načrtov za izboljšanje tega stanja. In prav malo bi bil vreden ta jugoslovanski nacionalizem, če ne bi prenesel tudi javne debate o vseh teh različnih stališjih in nazorih. Le javna debata je sposobna pokazati, ali so dotični, ki se priznavajo kot resnični, običajno pa le namišljeni veličini, ki se je — pri nas v Jugoslaviji je to pač običaj — vživel v svojo vlogo nezmotljivega voditelja ter smatra, da je stranka ali pokret tu radi njega, ne pa obratno.

Doživeli smo dovolj bridkih izkušenj v prošlosti in nihče nam ne bo mogel oporekati, če rečemo, da s strani naših jugoslovanskih politikov nele nismo uživali nikdar nobene podpore, marveč smo nasprotno doživljali stalne dokaze omalovaževanja in podočenevanja. Pa kljub temu nismo bili in nismo užaljeni. To iz enostavnega razloga, ker ljubeznivosti s strani politične gospode nikdar nismo pričakovali. Ravno ta politična gospoda nam bo pa morala priznati, da si radi nas ni morala preveč pogosto beliti svojih glav, ker smo se po možnosti ogibali vsakega poseganja v dogodke dnevnih politikov. Toda pridejo trenotki, ko ne gre več za eno ali drugo stranko, za eno ali drugo osebo, marveč gre za obstoj in razvoj ideje. Ka trenotek je nastopil gotovo danes, ko stojimo zopet pred najtežjimi odločitvami in vemo, da bo morala biti zopet jugoslovanska misel tista, ki bo morala prevzeti na svoje rame urejanje današnjih razvrzanih razmer in iskanje poti, ki naj pripelje naš državni brod v miren pristan preko vseh današnjih socialnih, gospodarskih, žal tudi plemenskih in celo verskih čeri.

Tak trenotek ni nastopil prvič. Našim nacionalnim politikom je bila že dana možnost, ne toliko po lastnem zaslugi, kot po višji volji, da sprovedejo svoj stalno podčrtavani jugoslovanski nacionalizem v prakso in odstranijo iz našega državnega življenja vse one težke pojave, ki ovirajo resnično uedinjenje našega naroda, ker ustvarjajo stalno nerazpoloženje tega naroda in nudijo najboljšo gradivo vsem onim subverzivnim elementom, ki hujskajo in varajo ta naš ubogi narod. Vzemimo samo vprašanje decentralizacije in dekoncentracije naše uprave. Ni ga niti Slovenca, niti Hrvata niti Srba, ki se ne bi zavedal, da je z najmanj 90% povod vsega nezadovoljstva in vseh danes tako napihovanih plemenskih vprašanj ravno nesrečna centralizacija

nije ječe in koncentracijska taborišča, ki tisoče omladincev poganja v emigracijo, na inkvizitorski način davi svobodo tiska, resnicoljubni novinarji se zapirajo in preganjajo — to je nerazumljiv in neoprostljiv greh enega dela Evrope nasproti avstrijskemu narodu. Ta del Evrope pozablja, da je Avstrijec sicer politično bolj ali manj pasiven in poslušen, da pa je sposoben, kadar mu poide potrepljivost, seči tudi po najbolj obupnih sredstvih. To sta dovolj jasno pokazali obe meščanski vojni in Dolfusova smrt. Kako naj se torej kvalificira namen nekaterih evropskih faktorjev, da se tako stanje s pomočjo podonavskega pakta obdrži in celo utrdi?

V vseh teh vprašanjih vidimo, da so pojmi hote ali nehoti skaljeni. Pri reševanju neodvisnosti Avstrije se hoče reševati tudi njen današnji režim, ki niti od daleč ni izraz volje avstrijskega naroda. V tem se skriva tudi prava smer projektiranega podonavskega sporazuma. Na ta način bi isti narodi, ki so morali v najstrašnejšo vojno, da se otresejo habsburškega jarma, postali ponovno branilci Dunaja in to ravno v času, ko uradni Dunaj odkrito dela za povratek Habsburžanov.

Morda bi pristali tudi na to ironijo, če bi to zahteval interes evropskega mira. Vprašanje pa je, ali Avstrija, takšna kot je

Še radi jasnosti

naše uprave. Toda, kljub temu prepričanju se še do danes vprašanja decentralizacije in dekoncentracije ni nihče resno lotil. Vsak program jo vsebuje in vsak politik jo napoveduje, dokler je izven vlade. Čim pa pride na vladno, zgubi za njega svojo aktuelnost. Vemo, da so se v prejšnjih režimih posamezniki trudili za praktično provedbo neobhodne decentralizacije, vemo, da so bili izdelani tudi načrti, vemo pa tudi, da je vse to ostalo le na papirju in da se le iz strankarsko-političnih razlogov vprašanje decentralizacije nikdar ni načelo resno in se tudi danes ne načinja. Če so postopali tako režimi, ki so nam bili tuji, nas to ni moglo razburjati. Če pa so zakrivil ta težki greh tudi režimi, ki so nastopali kot predstavniki in poborniki jugoslovanske miselnosti in so samo vsled tega uživali tudi podporo jugoslovanskih nacionalistov, potem imamo nele pravico, marveč celo dolžnost, da ne pregrnemo plašča pozabljenja preko takih grehov in da si zastavimo vprašanje: Ali moremo dopustiti, da bi isti ljudje ponovili svoje grehe pod firmo istega jugoslovanskega nacionalizma in s podporo jugoslovanskih nacionalistov?

Vsak obzir na posamezne osebe se mora umakniti pred obziri na jugoslovansko misel. Zavedati se moramo, da so vsi grehi, ki so jih zakrivil dosedaj naši jugoslovanski politiki, šli v breme jugoslovanske misli. Ta misel je bila kompromitirana, ta misel je postala po zaslugi njenih političnih zastopnikov rdeča enja tolikim našim ljudem, katerim so znali spretni podtalni rovarji tako zamegliti njihove poglede, da niso več sposobni ločiti ideje od oseb in vidijo le še osebe. Poleg tega si moramo biti na jasnem, da so se časi od 9. oktobra 1934 spremenili in moramo računati z dejstvom, da se bo trenotek sicer še vrnil, toda morda le še enkrat in to zadnjič. Če bo zamujen ta trenotek, če se bodo tudi pri nastopu tega trenutka ponavljale stare napake in pojavljali stari grešniki, potem gorje, sicer ne tem grešnikom, ki bodo brez dvoma prav udobno živeli do svoje smrti, marveč gorje narodu in državi. Prepričani smo, da bo v tem primeru jugoslovanska misel ponovno težko kompromitirana!

Težko bo uporekati tem našim razlogom, ki si naj jih dobro premislijo in stalno drže pred očmi vsi oni, ki jih je zadnji naš članek iz enega ali drugega razloga razburil, ali pa jim vzbudil njihovo škodoljubnost. Eni in drugi dokazujejo svoje veliko ozkosrčnost, predvsem pa nesposobnost prezeiti svoje osebnosti in osebne ambicije, kadar gre za biti ali ne biti celokupnosti. Ker pa gre danes za to, nam noben respekt na to ali ono osebo ne sme zapreti ust, kajti molk znači v takih primerih

danes in proti kateri se upira njen lastni narod, zasluži tolikega napora njenih sosedov s ciljem, da se očuva njena samostojnost? Ali je treba, da stoje številne države v Podonavju stalno na straži, v nervoznosti in večni vojni pripravljenosti le radi tega, da se obdrži današnje, nenaravno, skozi in skozi bolno — in kar je najvažnejše — za evropski mir najopasnejše stanje v Avstriji?

Dunajska vlada zahteva, da se vnese v podonavski sporazum tudi odredba o ne-
mešavanju v avstrijske notranje zadeve. Ne more se zanikati upravičenost te zahteve, ali staviti bi jo mogla le vlada, s kolikor toliko opore na narod. Za režim g. Sušnika pa pri najboljši volji niti njegovi glavni zaščitniki ne morejo trditi, da uživa najmanjše zaupanje naroda. Polovico avstrijskega prebivalstva predstavljajo hitlerjevci, a drugo polovico skoro same opozicijske skupine, predvsem socialistične. Pri upoštevanju dejstva, da je celo režimska skupina razbita v dva med seboj si sovražna tabora, heimverovsko-fašistični in klerikalno-katoliški, je jasno, da današnji uradni Dunaj nima niti najošnovnejših kvalifikacij za kakršnekoli mednarodne razgovore, kaj šele za mednarodne sporazume. G. Sušnik ima danes edino oporo v »Patriotični fronti«, ki je strogo legiti-

rih nele tiho soglašanje, marveč aktivno podpiranje. To bi bil ravno vsled težine današnjih časov neodpustljiv greh, ki si ga nacionalisti nečemo naprtiti.

Lahko se zgodi, da tudi sedaj ne bomo uspeli in da bo šla nacionalna politika tudi v bodoče pod vodstvom starih ljudi po starih izvoženih potih. Če se bo zgodilo to, potem nastopi — in tega se mi bojimo — še težje kompromitiranje jugoslovanske misli kot edino možnega temelja vsega našega nacionalnega in državnega razvoja. V tem primeru bomo imeli vsaj mirno vest ter se bomo lahko sklicevali na svoje izgovorjene besede, ki so bile že tolikokrat svačkovorne in napisane. Toda nam ni samo do tega, da bi si za bodočnost ustvarili svoj alibi. Prepričani smo namreč, da ni nobenih resnih ovir za osnovanje enotne fronte vseh jugoslovanskih nacionalistov in da se da taka fronta zlasti v naši banovini ustvariti preko noči, če smo vsi skupaj res to, kar trdimo: Resnični jugoslovanski nacionalisti, katerim ni za lastne osebe in voditeljske položaje, marveč le za interes našega enotnega jugoslovanskega naroda in njegove enotne države.

Ogromna večina naprednih, nacionalnih elementov v Dravski banovini misli enako, kot mislimo mi. Ogromna večina teh nacionalistov komaj čaka, da bi nastopilo sodelovanje raznih skupin in skupin, ki obstojajo med njimi. Kaj je zapreka? Nič drugega kot osebnosti in na te osebnosti navezana prošlost. S tem smo tudi pri jedru celotnega problema. Osebe so bile one, ki so svoj čas na vodilnih mestih JNS kompromitirale njo in njeno delo ter napravile s svojimi pogreškami iz te JNS kljub njenemu dobremu programu in ogromni masi dobrega članstva tako nesimpatičen pojav, da ogromna večina nacionalistov danes niti misliti neče na možnost sodelovanja z njo. To je ugotovitev, ki je morda neprijetna, ali popolnoma utemeljena in jo je treba ravno radi tega in ravno radi današnjih časov z vso ostroostjo podčrtati. Morda bi se še dalo govoriti tem nacionalistom, naj pozabijo prošlost in naj se zgrnejo vsi skupaj v JNS, toda kdo naj jim dopove, da sedanja JNS ni več ona, kar je bila prejšnja. Čim vidijo na vodilnih mestih iste ljudi, s katerimi so se morali tolikokrat baviti v prošlosti, ljudi, ki so po njihovem trdnem prepričanju storili toliko težkih pogrešk v breme jugoslovanske nacionalne misli, potem je vsako prigovarjanje brezupno. Koga pa mika, da bi moral zopet strankarski disciplini na ljubo molčati, kadar se bo ponovila med voditelji enaka ogabna borba za mesta in vpliv? Koga mika, da bi zopet doživel paktiranje z Nemci in Madžaroni pod plaščem jugoslovanske trobojke? Koga naj privlači dvo-

mistična organizacija, osnovana od pokojnega Dolfusa. Tu se stekajo vse podzemne struje od zunaj in znotraj, ki nepretrgoma in neutrudljivo delajo na povratku Habsburžanov v nasprotju z vsemi mirovnimi pogodbami in celokupnemu javnemu mnenju sveta in kljub dejstvu, da je ogromna večina samega avstrijskega naroda prav tako sita Habsburžanov.

Preden bi se z Avstrijo sploh mogli razgovarjati, mora le ta dobiti vladu, ki bo vsaj deloma predstavljala izraz narodne volje. Ta vlada pa bi tudi morala predhodno:

1. obnoviti zakon o progonu Habsburžanov in zaplembi njihovega imetja iz leta 1919.,
2. obnoviti politično svobodo,
3. izločiti današnji cerkveni vpliv na državo in
4. izpolniti vse obveznosti po Saint-Germainski pogodbi nasproti narodnim manjšinam.

Le pod temi pogoji ter odkritimi in poštenimi razgovori s tako vladu bi moglo priti do podonavskega sporazuma, katerega potrebo nihče ne zanika, in ki bo za vse države v Podonavju enako koristen.

Dr. Božidar S. Miholajević.

firni sistem, ki je zopet uveljavljen, čeprav je bil ravno ta dvotirni sistem rak-rana JNS od vsega začetka dalje in je zakrivil vse trzavice in vse pogreške, ki so bile storjene. Ta dvotirni sistem je zopet tu, predstavljajo ga natančno isti ljudje in ga bodo brez dvoma tudi v bodoče izvajali na enako nesrečen način kot so ga v prošlosti. Ta dvotirni sistem je glavna nesreča naprednih, nacionalnih ljudi v naši banovini. In zakaj obstoja? Ne morda radi ljudstva, kajti danes kmet dobro ve, da mu mešan ni nasproten, ker se mešan prav dobro zaveda, da je zdravo gospodarstvo brez zdravega kmetkega temelja nemogoče. Ta dvotirni sistem obstoja le vsled ambicij nekaterih politikov, ki hočejo biti raje generali neke posebne, nekoliko drugače pooblašene skupine, pa naj bo ta skupina še tako neznatna, kot pa da bi klonili svoj tilnik pred interesi celokupnosti in opustili tudi le za trenotek svoj generalski čin. Osebnostna trma, osebnostna nadutost in domišljavost

ustvarjata dvotirni sistem, kdor ga podpira, ta podpira to trmo in nadutost posameznih oseb, ta sodeluje pri ustvarjanju vseh posledic, ki jih bo neminovno izrodila ta dvotirni sistem tudi v bodočnosti, posledice, ki bodo zopet kompromitirale jugoslovnsko misel. Tepeni voditelji se lahko umaknejo v svoja zavetišča, tepena jugoslovnska misel se ne more umakniti nikamor.

To so razlogi, ki so nas primorali, da smo povedali javno svoje mišljenje in ki so toliko resni, da bi se morali baviti z njimi tudi oni, na katere se nanašajo. Če tega ne bomo, naj se zavedajo, da ne rušimo nacionalne fronte mi, ki jo iskreno hočemo in ravno zato prevzemamo zopet na sebe zamero raznih uglednih gospodov. Rušijo jo oni sami, ker se ne umaknejo, čeprav se zavedajo, da je dvotirni sistem vezan na njih osebe, da so oni nosilci tega dvotirnega sistema, s tem pa tudi nosilci razdora in sporov med nacionalnimi ljudmi. A. B.

Vsem organizacijam!

Naši dobrovoljci, ki so krvaveli na bojnih poljanah, na vseh svetovnih bojiščih, razvijajo na Vidov dan svoj prapor.

V onih težkih in temnih dneh, ko je bila dana našim bratom prilika stopiti odkrito, z mečem v roki nasproti stoletnemu sovragu ter s svojo krvjo in težkimi žrtvami krčiti pot k svobodi, ko so v morju zavezniških praporov visoko dvignili našo trobojko ter pokazali zgodovinska dejanja, pred katerimi je zastrmel svet in so vtisnili našemu celokupnemu narodu neizbrisni pečat najbolj samozvestnega, ponosnega in junaškega naroda, ki je pripravljen braniti svoje nacionalne vrednote s preziranjem trpljenja in smrti — smo mogli spremljati to njihovo pot čez Golgoto le s tiho radostjo in skritim ponosom na njihova dela.

Utrujene in razredčene vrste naših dobrovoljcev so po dokončanem delu stale v svobodni domovini v ozadju. Z isto nesebičnostjo, kot so jo pokazali pri svojem velikem delu v svetovni vojni, so prepuščali plod svojega dela drugim. Šele v trenutku, ko je ta plod njihove krvi in njihovih žrtev dobil popolnoma drugo obliko kot jo je imel ideal, ki so ga imeli oni pred očmi ves čas svoje borbe zanj, so vzdignili svoj glas in

jasno in odkrito zaklicali: Do tu in ne dalje!

Jugoslovenci! Ob priliki razvitja njihovega prapora nam je dana prilika izraziti zahvalo tem našim bratom, ki je nismo mogli izraziti v času njihovega žrtvovanja. Prav tako pa imamo tudi priliko glasno in jasno izjaviti, da smo strnjenih vrst ob njihovi strani, da preprečimo izmaličenje onega ideala, za katerega so trpeli in umirali na bojnih poljanah in za katerega smo se borili tudi mi z vsemi takrat mogočimi sredstvi doma. To hočemo poudariti še prav posebej vsled tega, ker skuša odsekana glava stoletnega sovraga ponovno brizgati svoj strup v našo zemljo ter zamamiti naš organizem, računajoč z njegovo namišljeno slabostjo.

Vsem organizacijam Narodne Obrane naročamo vsled tega, da prično takoj z največjo energijo pripravljati dela za čimvečjo udeležbo članstva in somišljenikov naše organizacije pri razvitju prapora sreske organizacije Saveza vojnih dobrovoljcev v Ljubljani na Vidovdan, dne 28. t. m. ter nas o številu prijavljenih čimprej obveste.

OBLASTNI ODBOR NARODNE ODBRANE V LJUBLJANI

Spomenik stoji

Po tolikih letih stoji vendar enkrat spomenik nad grobovi treh padlih nacionalistov-Orjunašev br. Boltauzerja, Šlajpaha in Znidaršiča na pokopališču pri sv. Križu v Ljubljani. Ni bilo slavnostnega odkritja, ni bilo spominskih govorov, v katerih bi bratje padlih borec obujali spomine na junaštvo in požrtvovalnost teh žrtev in klicali živeče brate, naj posnemajo njihov vzor. Pa je kljub temu dne 1. junija 1936 romalo na tisoče na-

cijonalistov v svojih mislih tja k skromnemu spomeniku in polagalo tam prisego: »Kot ste to storili Vi, bratje Zarko, France in Stanko, tako hočemo tudi mi čuvati Jugoslavijo, njeno edinstvo in edinstvo jugoslovnskega naroda do zadnjega svojega diha in do zadnje kaplje svoje krvi. Kot ste to storili Vi, bomo šli tudi mi v borbi za edinstvo naroda in države svoja lastna pota, ne da bi gledali na desno ali levo, pa naj bo to komu prav ali ne.«

Spomenik stoji ne ko mrzel kamen, marveč kot večni spomin padlim borecem in večni poziv živečim nacionalistom, naj bodo pripravljeni vsak trenotek, ker nihče ne ve ne ure ne dneva.

Vsem društvom in organizacijam

Na Vidovdan dne 28. junija t. l. priredi Sreska Organizacija Saveza Ratnih Dobrovoljcev Kraljevine Jugoslavije v Ljubljani skupaj z isto organizacijo v Mariboru kot proslavo 20letnice borb I. Srpske Dobrovoljačke Divizije v Dobrudži spominsko svečanost v počastitev padlih dobrovoljskih žrtev za naše osvobodjenje. V večni spomin teh junakov bomo razvili svoj prapor, ki naj ga poznejše generacije hranijo kot viden dokaz, da se je Jugoslavija ustvarjala le s krvjo na bojnih poljanah.

K udeležbi pri svečanosti se vabijo vsa društva in organizacije. Za vse udeležence izven mesta je zaprosena znižana železniška voznina.

Točen program prireditve in obhoda po mestu se bo objavil naknadno.

Vse organizacije in vsa društva, ki se nameravajo naše proslave udeležiti, prosimo, da nam do 15. t. m. javijo v kolikem številu bo sodelovalo njih članstvo na proslavi. Prosimo tudi, da nam javijo v koliko se bodo udeležila proslave s svojimi zastavami in godbami.

Vse cenj. prijave prosimo nasloviti na naslov:

Sreska organizacija Saveza ratnih dobrovoljcev kraljevine Jugoslavije Ljubljana. Telefon 33-03.

KRAJEVNA ORGANIZACIJA NARODNE ODBRANE JESENICE-KOROŠKA BELA

bo imela svoj redni letni občni zbor v nedeljo dne 14. junija 1936 ob pol 10. uri dopoldne v spodnjem prostoru meščanske šole na Jesenicah. Dnevni red: Poročila funkcionarjev, poročila delegata Oblastnega odbora, volitve, slučajnosti. Udeležba obvezna. — Odbor.

Občni zbor krajevnne organizacije N. O. v Hrastniku bo v soboto 20. junija 1936.

Ob dvajsetletnici nastanka prve dobrovoljne divizije v Odesi in njenih borb v Dobrudži

(Iz govora dr. E. Turka, dne 17. marca 1936 v Ljubljani.)

Danes, po dvajsetih letih, mnogi naši so državljani težko razumejo, kaj vse je žrtvoval Slovenec, Srb, Hrvat, avstrijski vojni ujetnik v Rusiji, ko je vrgel od sebe vse rodbinske in gmojne obzire in se kot nacionalni revolucionar prijavil za dobrovoljca v takratno srbsko vojsko, bil pa v duhu že zaveden vojak še neustvarjene Jugoslavije. Kako je bilo to mogoče?

Pokreti dobrovoljcev se javljajo v zgodovini že v času turškega vpada na Balkan in v Napoleonovi dobi, nastali pa so tudi v Italiji, ko so se dvignili Garibaldinci. Toda posamezniki, ki so se prostovoljno iz kakega notranjega nagiba udeležili vojne, so bili spodobni samo za kratke in trenutne akcije, ker niso poznali prave organizacije in tudi ne discipline. Tvorili so skupine, ki jih z redno vojsko sploh ne moremo primerjati. Kot meteor so se te skupine pojavile in po prvem neuspehu zopet izginile.

Drugačen je pokret jugoslovnskih dobrovoljcev v svetovni vojni. Pri Jugoslovenih je že bila ukoreninjena dobrovoljska tradicija, kajti narodna zgodovina dokazuje, da so dobrovoljci nastopili že davno pred svetovno vojno, ko so se začeli Srbi boriti za osvobodjenje izpod turškega gospodstva. Tako so hoteli dobrovoljci v boj, ko je izbruhnil 1. 1875. veliki upor v Nevesinju in zajel Hercegovino ter sosednjo Bosno. Ti dobrovoljci, med njimi tudi Slovenci: Hubmajer, Merlak in Toman so se udeležili četovanja Petra Mrkonjića, našega blagopokojnega kralja Petra I. Osvoboditelja.

Število jugoslovnskih dobrovoljcev je naraslo in presenetilo bivše avstroogrške politične in vojaške kroge v balkanskih vojnah 1912/18, ko je srbsko orožje izvojevalo zmago nad Turki pri Kumanovem in osvobodilo južno srbstvo. Največji razmah pa je doseglo gibanje jugoslovnskih dobrovoljcev v svetovni vojni, ko so Srbi Hrvati in Slovenci iz vseh jugoslovnskih pokrajin bivše avstroogrške monarhije osnovali na podlagi prostovoljne, toda stroge narodne discipline številne polke, ki so se štiri leta borili kot redna vojska, dokler se ni uresničila ideja narodnega osvobodjenja. Kaki so bili ti činitelji, ki so sprožili dobrovoljsko gibanje?

Jugoslovenci v nekdanji avstroogrski monarhiji so bili razdeljeni na štiri upravna področja. Slovenci in Hrvati v Dalmaciji in Istri so bili podrejeni avstrijskemu državnemu zboru, Hrvati so imeli v banovini nekako avtonomijo, Srbi v Vojvodini so bili pod pritiskom madžarizacije. Jugoslovenci v Bosni in Hercegovini pa je tlačila oblast skupnega avstroogrškega finančnega ministra. Tako šest milijonov Jugoslovenov ni prišlo do politične veljave niti na Dunaju, pa tudi ne v Budimpešti. Najslabši je bil položaj Slovencev.

Danes, ko je v lastni državi veljava domačega jezika nekaj naravno podanega, samo po sebi umevnega, je težko doumeti, kako je takrat zapostavljanje slovenskega jezika tiščalo narod k tlom. Jezikovno vprašanje pa ni bilo v Avstriji samo vprašanje narodne časti in narodnega ponosa, bilo je obenem krušno, socialno vprašanje. Kdor je hotel splezati na socialni lestevici višje, se je moral okleniti nemščine in le kdor je zatajil z jezikom vred tudi narodno pripadnost, je bil deležen nagrade v obliki boljše gmojne situacije in boljše napredovanja. Tako se je širila demoralizacija, ki je omogočala, da je pridobivalo ostudno renegatstvo vedno novega pritoka.

GOSPOD KARL AUERSPERG, »FURST« IN »HERZOG« OD KOČEVJA.

Dosedaj smo mi, ki ljubimo naše ljudi, ki nam je na srečo dobrobit vseh zatiranih revežev, gledali od strani, kako se izvaja agrarna reforma v deželici kočevski, na Vašem posestvu. Ta zakon o likvidaciji agrarne reforme je obvezen zakon za vse, ki jih zadene.

Videli smo naprežanje naših oblasti, da upoštevajo potrebe revežev našega življa, a pri tem da imajo velik — morda — kot sedaj opažamo prevelik — ozir na interese Vašega podjetja. Pustili so Vam vse žage skupno s 5000 ha najlepšega gozda, čeprav določa zakon samo 1000 ha. Gozd ste si sami izbrali. Kar ste posekali, ste pa po veliki večini prepustili svrham agrarne reforme. S površino 5000 ha se Vam je namenoma pre-

OPOZORILO

Organizacija Narodne Obrane na Jesenicah je izključila iz članstva NO Balanča Franceta. Ker ta kljub izključitvi še vedno nosi značko NO v svoji gumbnici, bodi javnost opozorjena na navedeno izključitev.

Znano je trpljenje tisočev naših ljudi, ki se niso hoteli odpovedati svoji narodnosti za skledo leče in so morali prenašati zapostavljanje in sramotive oholih tujih gospodarjev na lastnih tleh.

Sole so bili zavodi z nemškimi učnim jezikom. Takozvane slovenske gimnazije so bile slovenske le po učencih in deloma po profesorjih, njihovi višji razredi pa se glede učnega jezika v ničemer niso razločevali od nemških gimnazij. Slovenski jezik je nadziral nemški nadzornik in nemški predsednik deželnega šolskega sveta. Tretješolec, še ne več nemščine, je moral početi pouk v grščini z nemškim učnim jezikom, velike muke je imel petošolec, ki se je moral z nezadostnim znanjem nemščine naenkrat učiti vseh predmetov v tujem jeziku.

Politično udejstvovanje Slovencev je bilo zoženo. Vložiti smo morali svojo energijo za take osnovne pravice, ki so gledane z današnjega vidika prave malenkosti. O nas so odločali tujci brez nas in proti nam, mi smo smeli samo potrpežljivo prenašati njihove udarce, bogato plačevati njihove eksponente in gledati, kako državna sila podpira germanizacijo, kako trga kos za kosom od našega narodnega telesa. Proga južne železnice do Trsta je bila strateška linija nemške ofenzive. Preko živlega slovenskega telesa je hotelo nemštvo prodrati do morja. Avstrijsko germanizatorično delo pa se ni ustavilo v obmejnih pokrajinah na Stajerskem in Koroškem, kjer smo katastrofalno nazadovali, ampak je ogražalo tudi naše osrčje in stezalo svoje prste celo proti Ljubljani. Narodna rešitev za Slovence je bila samo v jugoslovnski ideji, ki je zahtevala, da se Srbi, Hrvati in Slovenci osvobodijo tuje oblasti in združijo v lastno državo. Misel in politično združenje Jugoslovenov se je od nastopa kralja Petra I. Karadjordjevića naglo širila in je dosegla po balkanskih vojnah mogočen razvoj. Avstro-Ogrska se je zavedala, da ima v svobodni

Srbiji jugoslovnski Piemont in se je zato pripravljala na odločen spopad. Napetost med obema državama je vedno bolj narasčala in duševno ozažje predvojne Evrope je razčistil leta 1914. vidovdanski strel srednješolca Gavrila Principa v Sarajevu.

Kaj pomeni to ime? Simbolično zveni in oznanja novo, to je jugoslovnsko načelo. Po sarajevskem atentatu so se dogodki vrstili z bliskovito naglico in evropske države so se zapletle v vojno. Prvi potek dogodkov je kmalu pokazal, da bo svetovna vojna zaključila v zgodovini dobi, ki bo določila državam nove meje in označila novo pot v političnem in gospodarskem razvoju. Umljivo je bilo torej, da je napačil tudi čas za rešitev jugoslovnskega vprašanja, ki je zahtevalo dvojce: da avstrijski Jugoslovenci dokažejo svetu, ali so zadovoljni z usodo, v katero jih je pahnila zgodovina ali ne. V prvem slučaju je pretela nevarnost, da jih nemško-madžarsko gospodstvo iztrebi kot manj vredno razredno skupino in izbriše z zemeljske površine, v drugem slučaju pa se je nudila možnost, da pretečo katastrofo lahko zavrnejo, ako postanejo politično in gospodarsko neodvisni, kar so mogli doseči edino v lastni državi.

Ustvarjati politično in gospodarsko svobodo je bilo v Avstriji nemogoče, ker so tlačitelji s spretnim sistemom onemogočili vsako akcijo, ki je stremela za narodnim osvobodjenjem in ujedinjenjem. Pa tudi brez ozira na to dejstvo nudi zgodovina mnogo primerov, da se osvobodjenje tlačnih narodov pripravlja v emigraciji. Boj proti Avstriji je bilo mogoče organizirati samo v inozemstvu in vsak zaveden Srb, Hrvat in Slovenec je spoznal, da je obstoj njegove nacionalne samostojnosti odvisen od izida svetovne vojne. Predvsem je to razumela jugoslovnska revolucionarna mladina, ki je zahtevala popolno nacionalno ujedinjenje vseh Jugoslovenov in smatrala idejo jugoslovnskega nacionalizma za osnovo svojega programa. Ta mladina je spoznala in

in namenoma izigravate zakon, ki Vam je pustil žage in preko zakona določeno površino najboljših gozdov, samo zato, da se vaši lesni industriji s tem zasigura nemoteno obratovanje. Vi pa žage ustavljate in celo porajate svoj okrogel les. S tem ste izgubili pravico do vseh ugodnosti, ki Vam jih je zakon v obilni meri dodelil.

Moramo se samo obrniti na javnost, da spozna Vaše mahinacije in prositi merodajne oblasti, da Vas prisilijo, da spoštujete naše zakone in da postopate, kar ste po določbah zakona primorani, drugače pa da se postopa proti Vam kot proti vsakemu, ki dela proti zakonu.

V SPOMIN

■ Po dolgem, uspešnem delu, po težkih in bridkih preskušnjah in po daljšem trpljenju je zatisnil 4. junija t. l. za vedno svoje oči Vargazon Ernest. Ko je začela Narodna Odbrana ustanavljati svoje organizacije tudi pri nas, je bil Vargazon eden prvih, ki se je stavil na razpolago. Kot funkcionar in zastopnik Oblastnega odbora NO v Ljubljani je hodil iz kraja v kraj ter pozival nacionaliste, naj se zberejo okoli Narodne Odbrane in stvorijo v njej nacionalistično postojanko, ki bo čuvala jugoslovensko misel izven vseh političnih strank ter jo dvigala visoko nad partizanstvo. Povsod je našel prijatelje, povsod

KAKO DOLGO ŠE?

■ Te dni so priobčili naši dnevnikarji, da je dala zavarovalnica »Assicurazioni Generali« italijanski vladi za izgraditev Abesinije pod Italijo 30 milijonov dinarjev. Italija je izčrpala vse svoje zlate rezerve, pot do novega posojila je dolga in težka, a denarja potrebuje bolj kot kdajkoli. »Assicurazioni Generali« je dala torej Mussolinijevi vladi prav lepo darilo, kar je vse hvale vredno. Vendar pa se nam pri tem vsiljuje vprašanje: Kako dolgo bodo še inozemske zavarovalnice kot »Phoenix« in sedaj tudi ta italijanska zavarovalnica služile z našim narodnim novcem izključno tujcem in ne nam? Kako dolgo se bodo še te tuje družbe izogibale plačevanju davkov v naši državi? Ali ni največja ironija dejstvo, da so plačale inozemske družbe v letu 1930. na davkih:

»Anker« 4400 Din;

»Union« 7947 Din;

»Phoenix« 41.795 Din;

»Assicurazioni Generali« 22.927 Din, ko so v istem letu plačale naše domače zavarovalnice:

»Jugoslavija« 371.904 Din;

»Srbija« 207.872 Din;

»Šumadija« 153.930 Din.

KDAJ SE BO TO KONČALO?

(Dopis iz kmetov)

■ »Ze 5 let roma procesija brezposelnih skozi državo ter z beračenjem nadleguje delavne ljudi. V začetku smo imeli z brezposelnimi potrpljenje in usmiljenje. Sprejemali smo jih radi, dajali jim prenočišča in živeža. A 5 let je dolga doba in brezposelni so postali poklicni postopači in delamržeži. Berači s prevezo: Iščem dela, a ko mu ga nudiš, najde odgovor in gre dalje.

Imel sem hlapca. Pri njem so prenočevali brezposelni, ki sem jih vzel pod streho. Dopovedovali so mu, da se ne izplača delati čes: »Tudi mi smo delali, pa nismo imeli od tega več kakor to, kar smo pojedli in imeli za silo obleči. Zdaj, ko ne delamo imamo isto.« Nekaj časa se je hlapec obotavljal, a potem je šel isto pot. Ko sedaj stalno prihajajo kot brezposelni in govore, da iščejo delo, nudim vsakomur kratkotrajno delo, za prenočišče in hrano. Naj bi vsaj žagal drva eno uro. Ali niti eden se ne ustavi pri meni, temveč gre preklinjajoč dalje. Navadno hodijo v družbi po dva skupaj. Kjer so v hiši same ženske, so nasilni in naravnost zahtevajo podporo. Cel mesec sem poskušal dobiti hlapca od te procesije. Trije so mi obljubili priti čez par dni, ker imajo baje svoje kovčge neke druge. Eden izmed teh je prišel čez mesec dni zopet mimo in zopet beračil. Ko sem ga spoznal, sem ga nagnal. Odšel je z grožnjami in drugi dan sem našel celo vrsto mladih dreves popolnoma uničenih.

Tako nam piše naš prijatelj iz dežele, stične pritožbe nam prihajajo iz vseh strani. Težko je danes o tej stvari govoriti popolnoma iskreno, vendar pa smatramo za svojo dolžnost, da to enkrat odkrito izrečemo, četudi ne dvomimo, da se nam bo iz gotovih strani očitalo »pomikanje socialnega čuta in pomikanje srca do bližnjega«.

Nestelokrat smo že opozarjali na dejstvo, da se pri nas nekako sistematično vzgaja delamržnost. Ljudje, ki so ostali brez dela in brez kruha na cesti, so morali ubrati edino jim preostalo pot in pričeli beračiti. Kolikor se nam ti ljudje smilijo, toliko nas je sram, da srečavamo na vsakem koraku sinove našega naroda, zdrave, krepke in sposobne za delo, kot berače, ki se potikajo od hiše do hiše in prosjajo podpore ter so pri tem

delu in na tej žalostni poti izgubili že skoro vsak čut človeškega dostojanstva. Težka pot iskanja dela jim je počasi postalo vsakdanje zlo, ki ga niti ne občutijo več in ki je s tem trenutkom postala lažji način preživljanja, kakor pošteno, ali težko delo. Tako so postali, ne po svoji krivdi, temveč po krivdi onih, ki so bili in so dolžni skrbeti za ohranjanje moralnih vrednot tako celokupnega našega naroda, kakor tudi njegovih posredcev, delamržeži, ki jih bo težko kedar se spraviti na pravo pot na lep način. To ne velja sicer za vse one, ki danes hodijo od hiše do hiše za kruhom in denarno podporo, ali veljalo bo skoro za vse te v najkrajšem času, če se ne napravijo hitri in energični ukrepi, da se odpravi ta rak-rana na našem narodnem telesu.

ŽOLČNI KOTIČEK

POJASNILO

× Dragi rojaki! V zadnjem žolčnem kotičku sem objavil svoj iskren in požrtvovalen poziv, da se vpišete čimprej v moje organizacije. Pa je prišel ta nerodni Slovenec in spravlja moj poziv v zvezo s Kramerjem in Puceljem. Če bi šlo samo za Pucelja, bi to že še kako prenesel, kajti Pucelj je kot jaz gibčen. Nosi seboj vedno plašč pozabljenja, ki ga drži enkrat na svoji sprednji, enkrat pa na svoji zadnji strani, kar mu je pač treba skriti s tem plaščem. Toda s Kramerjem, to pa ne. Če je on tako neumen, da pomlajuje JNS, jaz nisem. Ravno zato snujem čisto nove organizacije, še nikoli videne in slišane, pa kljub temu brez posebne vstopnine. Res manjka vzgoje, že vidim, da bo treba otvoriti posebne tečaje. Otvoril jih bom jaz, če prej ne, pred občinskimi volitvami v Ljubljani, pri katerih bom vodil nacionalno fronto samo jaz in nihče drugi. Zato pa, dragi rojaki, ne zamudite prilike in pritisnite se na moje toplo srce.

Vaš rojak.

TRMASTE ŽIVALI

× Debele krave se ne upajo k nam. Prišle so do meje, ko pa so zagledale naše mršave krave, so se prestrašile. Boje se, da bi se tudi njim ne zgodilo tako kot našim mršavam. Sestavlja se posebna komisija, ki bo šla voditi pogajanja z debelimi kravami. Upajmo, da jih le dobimo preko meje.

TEKMA

× Prvo nagradno tekmovanje se vrši v pomlajevanju. Nagrado dobi, kdor dokaže, da se je prvi in najhitreje pomladil. Pomladitev izpod 50 let je izključena, za pomlajevanje pridejo v poštev le stari, dobro okosteneli politiki vseh barv in strank.

OBJASNJAVANJE

To gospod dopisnik »Politike« morda ne boste prav razumeli. Gospod slavnostni govornik je poudaril, da smo mi z zelenimi kravami »zelenašci«. Prosim, ne rabite tega izraza v srbsčini, ker ima neugoden pomen narodnega krvososa. Raje napišite, da smo mi »od zelenega kadra«. V Bosni in po Hrvatskem nas bodo tako lažje spoznali.

NA SHODU

Dobrorejeni gospod govornik zatrjuje, da je krize konec, da je konec suhih in da pride 7 debelih krav. »Proklete«, zine Lipa Vodopivec, »premalno je to! Za 9 banovin samo 7 debelih krav, to se pravi: spet nič za nas!«.

Župni zlet Sokolske župe Ljubliana

Pripadnikom in prijateljem Sokolstva!

Iz sokolskih vrst je nikla nova delavnost. Za nami je doba, v kateri smo se malone odvadili samostojnemu uganjanju in ukrepanju v sokolskih stvarih. V tej dobi smo čakali na pomoč, ki naj nam pride izven naših vrst, pri tem smo pa pozabljali, da more pravo sokolsko delo temeljiti le na preizkušenih načelih samoniklega, samobitnega in požrtvovalnega uveljavljanja vsakega posameznega pripadnika v skladni sokolski celoti.

Daljši čas zadrževani naš polet se je v izpremenjenih prilikah mahoma sprostilo. Kdor je pripisoval sokolskemu udejstvovanju uspeh samo v pooblaščenih razmerah, tega je odnesel val malodušja iz naših vrst takoj, ko so minile take razmere. Zdaj so naše vrste čiste. Treba je, da jih ponovno pregledujemo in bodrimo k vztrajnemu delu.

Z uspehi ne bomo nikdar zadovoljni. Večna nezadovoljnost naj nas žene vedno bližje in bližje k sokolskemu cilju.

Vsi znaki kažejo, da smo zopet našli pravo obliko sokolskega dela. Vsak naš poizkus naj bo usmerjen v eno in isto smer, vedno bližje sokolskemu cilju. Neuspehi naj nas vzpodbujajo k vztrajnosti, z uspehi pa ne smemo biti nikdar zadovoljni.

Tako bomo prišli v tisto gibanje, ki nam daje znak pravega sokolskega življenja.

V naši župi je bil poatek jugoslovenskega Sokolstva. To zgodovinsko dejstvo nam nalaga dolžnosti, katerih ne bomo nikdar zamenjali.

Te dolžnosti so se nam povečale tudi s tem, da je naš sokolski kraljevski dom posvetil naši župi velepomembno pozornost, ko ji je

Nj. Vel. Kralj Peter II. namenil v dar župni prapor.

Ko bomo ob razvitju tega prapora dne 14. junija 1936 zbrali prerorene sokolske legije, jim bomo z novim župnim praporom dali tudi novo in edino smer: V boljšo sokolsko bodočnost.

S temi mislimi smo Vas vse opozorili na poseben pomen letošnjega

župnega zleta.

ki bo 13. in 14. junija 1936.

S P O R E D :

V soboto, dne 13. junija 1936.

Ob 16. uri: Izbirne tekme članov in članic na letnem telovadišču Ljubljanskega Sokola.

V nedeljo, dne 14. junija 1936.

Na letnem telovadišču Ljubljanskega Sokola:

Ob 8. uri: Izkušnje vseh oddelkov.

Ob 11. uri: Razvitje župnega prapora.

Ob pol 12.: Sprevid po mestu.

Ob 15. uri: Javna telovadba.

Zlet se bo vršil ob vsakem vremenu.

Bratje, sestre, iskreno Vas vabimo, da prisostvujete župnemu zletu. Vaš odziv bo vsem v bodrilo in ponos.

Zdravo!

Tajnik: Nam. staroste:
Stane Flegar s. r. Ing. Lado Beve s. r.
Načelnik:
Albin Smole s. r.

uvidela, da se bo usoda Jugoslovenov in obnem usoda Avstrije odločila na bojnih poljih.

Iz razloga torej, da izvojujejo Jugoslovenom politično in gospodarsko svobodo in jih združijo v neodvisno državo Jugoslavijo, so že v začetku vojne (kakor Preporodovci in ostali revolucionarni omladinci, tudi mnogi drugi Srbi, Hrvati in Slovenci raznih poklicev pobegnili na stran antante, kjer so našli primeren teren za boj proti tlačiteljem. Osnovni valovi jugoslovenskih dobrovoljcev, ki se je hitro širil in dobil svoj značaj v vojaških edinicah. Dobrovoljci so hoteli v boj, v katerem ujetništvo ni bilo več mogoče, ampak je bila mogoča samo zmaga ali smrt.

Prvi odredi dobrovoljcev so nastali v Srbiji in so se v vrstah srbske armade udeležili bojev na Cer-planini in pri Rudniku, se umikali čez Albanijo in bili priča srbske narodne Golgote. Iz teh odredov je pozneje na solunski fronti nastal veliki dobrovoljski odred pod poveljstvom Vojna Popovića, znanega vojvode Vuka, ki je dosegel krono svojih uspehov leta 1916., ko je zavzel skupno s srbskimi bataljoni 2521 m visoki Kajmakčalan. Do velikega razmaha pa se je razvil pokret v Rusiji. Nastal je iz spontanе akcije vojnih ujetnikov tedanjih avstroogrskih Jugoslovenov, ki so se začeli javljati srbskemu poslanstvu v Petrogradu od vseh strani in vsak na svoj način. Tako je v času, ko Bolgarija še ni stopila v vojno na strani osrednjih držav Nemčije in Avstro-Ogrske, odšel iz Rusije prvi odred preko Rumunije in po Donavi v Srbijo. Po njegovem odhodu in ko je Bolgarija z vojno napovedjo antanti pretrgala zvezo z Rumunijo, je število dobrovoljcev vedno bolj naraslo in ustvarjati so se začele vojaške edince. Podlaga za to je bila že dana. Prva četa, iz katere se je pozneje hitro razvila divizija, je nastala iz straže dobrovoljcev, ki je čuvala skladišče srbske delegacije v Odesi.

Ta pa je nakupovala za srbsko armado žito v južni Rusiji. V decembru 1915 je štela

četa že 200 vojakov in 7 oficirjev. Dobrovoljci so začeli izdajati tudi svoj list »Slovenski Jug«, ki so ga sami pisali in tiskali. Ta list je širil propagando med Jugosloveni v Rusiji in zaradi tega so prihajali vedno novi dobrovoljci, ki so se zbirali okrog srbske delegacije v Odesi in nastal je odred. To gibanje dobrovoljcev se je širilo in množilo je bilo treba organizirati na vojaški podlagi. Zato so krog, ki so videli dobrovoljski pokret, naprosili vlado kraljevine Srbije, katere armada se je odlikovala po vojaških vrlihah in izkušnjah ter demokratičnem duhu, da izvrši končno organizacijo dobrovoljcev. Nastala je I. srbska dobrovoljska divizija, ki je bila po ruskem načinu razdeljena na štiri polke po tri bataljone, imela je strojno in konjeniško divizno oddelenje ter komoro, poleg tega pa še oddelke za vzdrževanje zveze. Vojski so bili obdelani v ruske uniforme s srbsko šajkačo na glavi.

V aprilu 1916 so dospeli srbski višji oficirji s Krfa pod vodstvom takratnega polkovnika Stevana Hadžića in začeli z vezbanjem divizije. V maju so posetili divizijo predsednik srbske vlade Nikola Pašić, znameniti ruski general Brusilov in ruski car Nikola II. Rusija je dala orožje, toda v omejenem številu, ker tudi sama ni imela dovolj vojne opreme. Toda vojni dogodki so prekinili končno vezbanje in formiranje divizije. V pričakovanju, da stopi Rumunija na stran antante, kar se je pozneje tudi zgodilo, je rusko vrhovno poveljstvo sporazumno s srbsko vlado odločilo, da se divizija uporabi za operacije v Dobruddži skupno z rusko in rumunsko vojsko. Ko je divizija dobila povelje, da se koncentrira ob rumunski meji, je krenila v juniju 1916 iz Odesi in zasedla ozemlje med Bolgradom in Renjem v jugozahodnem kotu Besarabije. V avgustu je divizija nadaljevala pot na vzhod in po Donavi, prispela do mesta Crna voda in se nato koncentrirala v Medžidiji, središču Dobrudže. Z rusko pehoto

in konjeniško divizijo je tvorila dobrovoljska divizija 47. korpus ruske armade in je bila pod ruskim vrhovnim poveljstvom. Toda dogodki so prehiteli in brez topništva in tehničnih čel je morala divizija kljub protestu svojega poveljnika polkovnika Hadžića v boj, da zavzame mesto Dobrič ob rumunsko-bolgarski meji. Operirala je prej v jugovzhodnem delu Dobrudže v smeri železniške proge, ki veže rumunsko črnomorsko mesto Constanca z bolgarskim primorskim mestom Varuk. Odlikovala se je v boju pri Kara Sinanu, Korkardži in Anzači. Toda v važnem trenutku, ko bi lahko prebila bolgarsko fronto in prodirala dalje proti Sofiji, je divizija ostala na cedilu. V noči med 11. in 12. oktobrom 1916 je pri vasi Pazarli napočil najbolj kritičen dan, ko so se ruske in rumunske čete brez vsakega obvestila umaknile. Sovražnik je obšel levo krilo dobrovoljske divizije in jo napadel naravnost v bok. Po srditem boju in junaških dejanjih, za katere je žela najvišje priznanje takratnega regenta Aleksandra in ruskega vrhovnega poveljstva, se je divizija sicer rešila, toda s težkimi izgubami. Ob začetku ofenzive je štela divizija 20.541 ljudi in je od tega prvotnega števila izgubila v dneh od 24. avgusta do 12. oktobra 1916 245 oficirjev in 8036 vojakov, torej 40,7% vsega števila divizije, ali 50% borcev pešakov. Po teh ogromnih izgubah je odšla divizija v oktobru v ozadje, da se preuredi.

Z junaškim obnašanjem in uspešnim delom je I. srbska dobrovoljska divizija največ dobrih del, da se operacije v Dobruddži niso končale s popolno katastrofo. Velik pa je bil uspeh divizije v političnem oziru. Postavila je evropsko diplomacijo pred dovršeno dejstvo in na bojnem polju izpričala voljo našega naroda, da se osvobodi tujega gospodstva.

Pojav dobrovoljskih polkov v Dobruddži je pomenil pred vso kulturno Evropo krvav protest proti krvoločni sili, s katero je Avstro-Ogrska potrdila resnico o našem neosvoboje-

nem narodu, ki je moral v usodnem času naše zgodovine služiti proti svoji volji tuji ideji in tujim interesom.

Po povratku divizije v Rusijo se je začelo novo gibanje med dobrovoljci; ustanovila se je II. dobrovoljska divizija in nastal je pri združitvi obeh divizij korpus (armadni zbor) Srbov, Hrvatov in Slovencev, ki je štel okrog 50 tisoč ljudi. Toda ti dobrovoljci so potem, ko je izbruhnila ruska revolucija, zapustili Rusijo in odpotovali na solunsko bojišče, kamor so dospeli tudi dobrovoljci iz Italije, Amerike in Avstralije. Vsi ti so se udeležili proboja solunske fronte 15. septembra 1918, ko so po vrsti padale postojanke Dobro polje, Vetrenik, Sokol, Rovovska Kosa in ko je posebna jugoslovenska divizija dobrovoljcev naskočila Kozjak, ga zavzela in s tem razbila drugo sovražno obrambno črto ter odprla pot v notranjost našega ozemlja. V 40 dneh je dosegla srbska vojska skupno z dobrovoljci Savo in Donavo in pospešila razpad Avstro-Ogrske. Na njenih razvalinah pa je vzklila Jugoslavija.

S sijajno zmago se je končal boj dobrovoljcev v emigraciji. Z aktivno borbo v Dobrudži in na solunskem bojišču so dobrovoljci pokazali svojim tlačiteljem v bivši avstro-ogrski monarhiji in tudi vsemu svetu trdno voljo zavednih Jugoslovenov, zlasti pa takratne mladine, da hoče biti na svoji zemlji svoj gospod. Pokret jugoslovenskih dobrovoljcev je dosegel največji razmah, ko je bila Srbija po sovražniku zasedena in so antantne armade doživljale same poraze. Dobrovoljci so storili prvi korak, da oživitvijo idejo osvobodjenja in uedinjenja vseh Srbov Hrvatov in Slovencev, idejo, ki je že pred vojno vroče tlela v prsih naše mladine. Ta ideja je dobila svojo obliko v dobrovoljskih vojaških edinicah, ki so s svojim discipliniranim in junaškim nastopom iznenadile vse takratne vodilne in vojaške kroge v Evropi. Prav te Nadaljevanje in konec na 4. strani.

GOSPODARSTVO

KAM?

(O reševanju kmeta)

+ V polemiki z nekim ljubljanskim listom vprašuje člankar »Pohoda« v št. 15 pod gorenjim naslovom »Kam naj pride kmeta način dosedanjega reševanja njegove gospodarske krize«.

Na navedbe, kako rešiti kmeta, da bi bil v stanu vršiti plačilne obveznosti, hočem kot praktičen kmet podati nekaj misli:

Predvsem je treba naglasiti: — Kdor se hoče resno baviti z vprašanjem kako spraviti do aktivnosti kmetijske gospodarstvo, mora priznati revolucionarni preokret, ki se je izvršil v narodnem gospodarstvu celega sveta. Vsak narod skuša v okviru svoje države proizvajati čim več tega, kar potrebuje.

Kolikor države do danes tega niso dosegle, hočejo samo medsebojno izmenjavo proizvodov.

Kaj se hoče z dvigom donosnosti kmetijske gospodarstva, ko se tega, kar se pridelava, ne more prodati. Zakaj se zgledovati nad Nemčijo. V Nemčiji primanjkuje živil ter kmet vse dobro proda. Tam se spleče dvigati produkcijo zemlje. A pri nas? Ze srednje kmetije nimajo dohodkov za vzdrževanje hlapca in dekle, s čim in zakaj torej dvigati produkcijo? (Op. ur. Tega člankar niti ni zahteval. Zahteval je ureditev proizvodnje.)

Za zboljšanje prodaje kmetijskih pridelkov je možna še samo ena pot: iskanje zvez z državami, ki so voljne sprejemati naše pridelke za svoje industrijske izdelke. Te države pa niso Anglija, Španija in ne Francija. — Samo en primer: Zakaj je naša država polna šivalnih strojev iz Amerike, ko nam nudi Nemčija iste za polovično ceno?

Letos tožimo, da ne moremo kam z našimi jabolkami, katerih bo za izvoz samo v naši banovini do 7000 vagonov. Po sedanjem računu pa je možno izvoziti vsega 1200 vagonov. To je 1000 na Češko in do 200 vagonov v Nemčijo. Če bi samo šivalne stroje mesto iz Amerike uvozili iz Nemčije, bi to odtehalo vrednost vseh naših jabolk. Mar kupi naša jabolka Amerika, ki celo svoje sadje izvažava v našo državo?

Ze 5 let se naši državniki zgovarjajo s splošno svetovno gospodarsko krizo, a narod ve, da bi kriza pri nas ne bila tako očitna, ako bi se vodila državna ladja po poti brezobzirne gospodarske politike.

Zaščita kmeta je bila potrebna in to vprašanje bi se bilo moralo rešiti v nekaj mesecih, toda odgovorni faktorji so menda čakali, da bi se to rešilo samo od sebe na način, da bi bil volk sit in koza cela. Tako še danes ne vesta niti dolžnik niti upnik, pri čem da sta. Tudi dolžnik želi končne ureditve tega vprašanja, da bo enkrat rešen stalne, mučne negotovosti. Znižanje kmetijskih dolgov v onem razmerju, v katerem so padle cene od tedaj, ko je dolg nastal pa do danes, je opravičeno. Pri tem je treba še vedno poudarjati dejstvo: če si ti pred petimi leti prodal kravo za Din 3000 — ter isti znesek posodil meni, da sem si kupil kravo, si mi torej dal eno kravo. S kakšno pravico zahtevaš danes od mene Din 3000 —, t. j. tri krave, če si mi dal samo eno!

Sicer ostane dejstvo, da je z malo izjemo celokupno narodno zastopstvo v naši banovini sabotiralo ta zakon. Pod naslovom »Kmetstvo zadrugetstvo« se je naš volilni gospodi posrečilo doseči, da plačuje ali se obremenjuje slovenski kmet s 6 odstotnimi obrestmi, srbski pa plačuje le 1 odstotek, ker je ta dolžan privatniku, naš pa posojilnici.

edinice so imele poleg globokega psihološkega tudi važen vojaško-politični in revolucionarni pomen. Na eni strani so dobrovoljci zrahljali avstrijsko imperijalistično silo, na drugi pa predvsem okrepili srbske divizije.

Pokret dobrovoljcev je razpršil blodnje takratne zapadno-evropske diplomacije o potrebi avstro-ogrškega imperija in sugeriral zgodovinsko nujnost rešitve jugoslovenskega vprašanja. Zbiranje dobrovoljskih čet v emigraciji se je širilo, s tem pa obenem tudi posredno jačalo revolucionarno gibanje v domovini, kajti revolucionarna je bila koncepcija dobrovoljcev in se je borila za integralno uedinjenje vseh Jugoslovenov brez ozira na plemenske in verske razlike ter tedanje administrativne meje. Ta koncepcija je zmagala na bojnem polju in v deklaraciji, v Aleksandrovi manifestu 6. decembra 1918 in v današnji ustavi Jugoslavije. Z njo so pretekli potoki krvi in nje temelji tvorijo kosti številnih junakov. Vsem ogromnim žrtvam za Jugoslavijo, ki je nismo prešli v dar pri diplomatski mizi, ampak smo jo sami izvojevali, se je pridružil sam viteški kralj Aleksander I. Uedinitelj. Tam na Oplenju nad Topolo v Šumadiji, kjer je počila prva puška za naše osvobodjenje, počiva njegovo truplo. Oplenac, to je naš jugoslov. Sinaj, k ima tablico samo z eno zapovedjo: »ČUVAJTE JUGOSLAVIJO!« Kaj to pomeni? Čuvati Jugoslavijo, to pomeni, da branimo vsi edinstvo enotne in nedeljive jugoslovenske države, da gojimo vsi duha narodnega edinstva in da s plodnim sodelovanjem vseh konstruktivnih sil izvedemo gospodarsko-socialno obnovo našega naroda od Triglavca do Kajmakčalana in od Splita pa do Subotice, zato, da bo ta narod, ki je v preteklosti pokazal, da je udarna sila, to tudi je in ostane, znal v morebitnih viharjih čuvati in braniti težko izvojevano svobodo in je priporiti tudi onim našim soplemenjakom, ki še čakajo na njo.

Upoštevajoč valuto plačuje naš kmet obresti 18 odstotkov, srbski pa 4 odstotke! Vzemimo račun razlike v ceni živine, vina ali sadja. Pa se je dobil gospod iz zveznega zadruženega zavoda, ki se je drznil celo v »Pohodu« norčevati iz tega dejstva, češ zavodi imajo pogodbe z vlagatelji. Ali proti tem pogodbam ni bilo zakonodajalca, kakor je bil za srbskega kmeta? Tudi srbski kmet je imel pogodbo. Vse to se je zgodilo v imenu Kmetijskega zadrugetstva, kjer je član samo dolžnik in ne vlagatelj. In v zasmeh kmeta dolžnika »zadrugetara« se je to dogodilo v času, ko je predsednik Glavne zadruženke zveze na letnem kongresu naglasil tri sloveče ideale zadrugetstva: Svoboda, pravica in ljubezen. Bodi omenjeno, da je bil ta predsednik Slovenec ter odločilen državnik. Tako si srečen slovenski kmet — zadrugetar, svoboda imaš v tem, da nimaš kaj govoriti pri reševanju svoje zemlje, pravico pa v tem, da se te obremenjuje s petkrat višjimi obrestmi kakor druge. Vse to iz ljubezni do tebe, da ne bi kot svobodni kmet postal prevzet in s tem izgubil pravico do boljšega posmrtnega življenja.

SLADKOR ZA VKUHAVANJE

+ Merodajne kroge pozivamo, naj bodo uvideni in naj dajo družinam na razpolago sladkor za vkuhanje po nižani ceni, s tem, da zanj znižajo trošarino.

Ako bi bil sladkor dosegljiv vsaj po 10 Din kilogram, smo prepričani, da bi sladkorni kartel napravil lep posel in dokaj izpraznil svoja že dolgo prenatrpana skladišča.

Ljudje bi kar planili po sladkorju. Pa ne samo to. Ako bo na razpolago cenen sladkor, bodo gospodinje vkuhavale razmeroma zelo veliko sadja za zimo. Tako bo šlo tudi prav mnogo sadja gladko v denar in kmet bo prišel do cvenka. Vsako gospodinjstvo bi pritisnilo do skrajnosti in bi konserviralo kolikor največ mogoče. Tako bi narod, kartel in država — vsak po svoje — prišli na račun.

Kaj pa sladkornemu kartelu koristi sladkor v skladiščih — neprodan, kaj pomaga kmetu bogata letina, če mora nje večji del segniti in kaj pomaga državi visoka trošarinska postavka, če se predmet ne troši in v njeno blagajno s te strani — ni priloka.

Ne se plašiti pred tem, da bi kdo dobiček za vkuhanje pocenjenega sladkorja zlorabil in bi si osladi kavo, ki jo sedaj sladi s saharinom, od katerega država nič ne dobi. Tudi v tem slučaju bo ona na trošarini dobila več kot doslej. Ne tako: vse ali pa nič. Bolje je makari nekaj manjši, pa vendar čisti dohodek.

Ako bomo uslišani, prosimo, da bi se tozadevna akcija takoj pokrenila in pospešeno izvedla, da bi bil sladkor prav hitro na razpolago, ko bo čas.

PROIZVODNJA KALIJA V RUSIJI — IN PRI NAS?

Dosedaj se je največ kalija pridobivalo v Strassfurtu v Nemčiji. Po združitvi francoskega in nemškega dela pridobivanja kalija je novi sindikat prišel v nekaj pravi svetovni monopolski položaj s svojim blagom, slično kakor proizvajalec čiljskega solitra, kjer je bil glavni gospodar Jugosloven. Sedaj je čilski soliter v angleških rokah.

Kalijindikat svetu dejansko cene diktira tako za kalij sam, posebno pa še za kalijeva gnojila.

V Rusiji se je še v carski dobi sicer tudi pridobivalo nekaj kalija za kalijev permanganat, a dosedaj se je pa pridobivanje kalija izgradilo tako, da se lahko reče, da je po količini v tem pogledu Rusija vsaj na drugem mestu svetovne proizvodnje. V januarju t. l. je znašala ruska mesečna proizvodnja že 165 tisoč ton silvinita. V letošnjem letu se namerava pridobiti 2 milijona ton, v letu 1937, pa celo 3 milijone ton. Povečana bo tudi tozadevna kemična industrija, ki izdeluje silvinit v umetno gnojilo — koncentrirano kalijevu sol. S kalijevimi gnojili si torej Rusija zadošča sama in ne potrebuje uvoza, pač pa bo nekega dne začela izvažati kalijeva gnojila, v kolikor je v zadnjem času z njo skušal skleniti francosko-nemški kalijindikat. Če nastopi Rusija kot izvoznica kalijevih soli, bo to pomenilo jako konkurenco na svetovnem trgu in tudi naše kmetijstvo bi si oddahnilo, kajti sedaj mora diktirati kalij tujcem silno drago plačevati, in sicer vsak odstotek K₂O skoraj po 4 Din. Če bi se kalijeva sol pocenila samo za 1 Din po odstotku, bi to pomenilo pri vagonu že 4000 Din prihranka za našega kmeta.

MADŽARSKA DOBILA NOV IZVOZ

+ Med madžarsko in švicarsko vlado je bil sklenjen nov dogovor, ki dovoljuje Madžarski v klirgu izvoziti v Švico nadaljnjih 4000 vagonov pšenice lanske žetve. Obenem se je Švica obvezala, da poleg tega od nje prevzame tudi še 2000 vagonov pšenice nove žetve, ki šele bo.

Koliko stare pšenice pa bo Jugoslavija smela uvoziti v Švico? Ali je za novo kaj poskrbljeno?

Ali smo mi premalo delavni in od Švice ničesar ne zahtevamo, ali nas ona kar tako zapostavlja, obenem pa le hiti, da uvozi k nam za še enkrat toliko kot mi tja.

Spričo takega stanja ne bomo dolgo prijatelji. Aui, aut!

KAJ BO Z NAŠIM ZGODNJIM SADIJEM?

+ V par tednih bo našega ranega sadja v izobilju na ponudbo. Slovensko blago bo moralo obenem biti tudi tod konkurenčni boj z onim iz južnejših krajev. Ali se pripravljajo kaj, kar bi regulativno moglo posegati v to sadno kupčijo in sprečiti, da vsled raznih veržnikov ne bo večina zgodnjega sadja segnila in da torej ne bo od rodovitnosti narave nič imel niti sadjerejec, še manj pa sadja potrebna ljudska množica, manj situirani sloji. Bojimo se, da bodo maloštevilni bogataši teh dobrot siti in presiti, kmet bo vil roke, ker ti maloštevilni ne morejo dosti konsumirati, široke narodne plasti pa bodo požirale slane. Kakor da narava ne bi rodila za — vse!

POLJSKA UVAJA POPOLNO KONTROLO UVOZA.

Poljska je prepovedala ves uvoz. Ta polna prepoved je seveda samo tehničnega značaja in je bila potrebna za to, da je za vsako uvažanje posebej treba zaprositi potrebnega dovoljenja. Pri nas je podobno določeno samo za nekatere predmete, medtem ko v Poljski za vsak uvozni predmet. S tem je kontrola res popolna ter onemogočeno nagoniljenje uvoza preko potrebe, pa tudi gospodarstvo z devizami je tako lažsano in bolj urejeno.

MEDNARODNO GLADOVANJE

Prehranjevalno vprašanje je vsled trajajoče krize postalo poseben problem, katerega reševanje ni malo važno, nego spada med najvažnejša politična in gospodarska vprašanja, le žal, da se tega večinoma noče izprevideti.

Glad se kljub izobilju po celem svetu vedno bolj širi in že kaže težke posledice ne samo v manj mirno potekajočem političnem, gospodarskem in moralnem življenju, nego se more ugotavljati tudi že prav težke posledice z ozirom na samo splošno narodno zdravje.

Higijenska organizacija Društva narodov, ki je začela s takozvanimi raziskovanji že leta 1932., je objavila l. 1935. svoje prvo poročilo, ki ne obravnava vprašanja samo s fiziološke, nego tudi z življenjske strani.

Ta organizacija ugotavlja, da je mnogo gladovanja v državah, ki jih smatramo za bogate. Število podhranjenih je v Angliji ugotovljeno na 15 milijonov, v Združenih ameriških državah celo na blizu 30 milijonov ljudi. Strašne številke! Kakšne bodo bodoče generacije? Po angleških raziskovanjih zaostaja 51 % otrok iz ubožnih delavskih družin po teži in velikosti pod normalno, umrljivost pa je pri teh otrocih še enkrat večja kot pri otrocih premožnih ljudi. To se približuje že umiranju v masah. V posameznih pokrajinah Ameriških združenih držav zaostaja pri 90 % otrok teža več ko za 10 % pod normalo.

Kako je v tem pogledu pri nas, ne moremo navedati v številkah, ker nimamo tozadevnih ugotovitev na razpolago, vemo pa to dovolj dobro iz življenja samega. Saj ne srečujemo dan na dan toliko ne samo asketskih, nego vprav skeletskih obrazov in kakor palčice drobnih nožic, da mora ta pojav vsakomur pasti v oči. Pri odraslih ta stvar ni nič boljše, nego prav začudljivo še slabša.

Ta pojav ni samo posledica brezposelnosti, nego je posledica splošnega siromaštva, kajti tudi premožni oni, ki sicer še niso brezposelni, ne zaslužijo več toliko, da bi se mogli vsaj tako prehranjevati, kakor bi to odgovarjalo vsaj najnujnejši fiziološki potrebi, ker zaslužek ne gre samo za hrano, nego tudi za obče predrago stanarino, obleko in obutev. Celotno kmet kot pridelovalec hrane je prisiljen v podkonsum.

Ali ne bi morda res velikopotežno zamišljena in dosledno izvajana politika proti gladovanju, utegnila prinesiti ozdravljenja gospodarske krize? Ali ne bi bilo umestno posvečati več pozornosti namesto brigi za omejitev nadprodukcije živil (ki je ni, nego je le konsum nazadoval) pač raje pospeševanju pridobitne in konsumne sposobnosti ljudskih množic? Ne samo umestno, nego naravnost potrebno in neobhodno, če nečemo, da javno zdravje še bolj propade. Pa hitro in v takem obsegu, kakor je treba.

To ne bi bilo samo pametno, tozadevni početek dela bi pomenil, da se je vendar enkrat vzbudila tudi — vest.

OB ZAKLJUČKU XVI. LJUBLJANSKEGA MEDNARODNEGA VZORČNEGA VELESEJMA OD 30. V. DO 8. VI. 1936.

■ Napram velesejnom preteklih let, prepletenih z gospodarskimi stiskami najtežjih oblik, je pokazal letošnji Ljubljanski velesejem že prve znake gospodarskega ozdravljanja. To trditev podpira dejstvo, da razstavljeni prostor navzlic svojim 40.000 m² ni mogel sprejeti vseh vseh tvrdk, ki so želele razstaviti.

Vseh razstavljalcev je bilo 701, od teh 204 inozemskih.

Po domačih razstavljalcih so bile zastopane dravska, dunavska, vardarska, primorska, vrbaska, drinska banovina in Beograd. Ta udeležba nam vidno dokazuje, kako tesno se je naš gospodarski svet zgrnil okrog Ljubljanskega velesejma. Od inozemskih razstavljalcev je treba pred vsem omeniti Grčijo z njeno kolektivno razstavo z udeležbo 51 tvrdk, ki so razstavile najznačilnejše izvozne proizvode. Zastopane so bile dalje: Avstrija, Nemčija, Amerika, ČSR, Anglija, Francija, Italija, Madžarska, Bolgarija, Nizozemska, Švedska in Švica.

Velesejem je obiskalo nad 90.000 oseb in po dobljenih informacijah je bilo kupcev in resnih interesov 18 %.

Razstavljeno blago je bilo razdeljeno v naslednje glavne skupine: strojna in kovinska industrija, fina mehanika, fotografija, radio in elektrotehnika, razsvetljava in kurjava. — Avtomobili, motorna kolesa, bicikli, vozovi, sportne potrebščine. — Poljedelski stroji in orodje. — Lesna industrija: pohištvo, plestarstvo, ščetarstvo, igrače. — Tekstilna industrija in konfekcija, klobučarstvo, vezivo, čipkarstvo, cerkvene potrebščine. — Usnje in konfekcija. — Papir, pisarniške potrebščine. — Kemična in živilska industrija. — Stavbna industrija, glasila. — Steklo, porcelan, keramika, bižuterija. — Razno.

Razdeljeno po posameznih banovinah so se sklepale kupčije takole:

Avtomobili, motorji, bicikli, vozovi: dravska, primorska. — Fina mehanika: dravska, savska, primorska, vardarska. — Fotografija: dravska, primorska. — Kovinska industrija: dravska, savska, primorska, vardarska, dunavska. — Glasbila: dravska, savska, primorska. — Papir, pisarniške potrebščine: dravska, savska, primorska, moravska, Beograd. — Pohištvo: dravska, primorska, savska, drinska, Beograd. — Poljedelski stroji in potrebščine: dravska, primorska, savska. — Pletarstvo: dravska, savska, primorska, dunavska, Beograd. — Sport: vse banovine. — Stavbna industrija: dravska, savska, Beograd, primorska. — Male živali: dravska, savska, primorska, vardarska, dunavska, Beograd. — Tekstilna industrija: vse banovine. — Usnje in konfekcija: vse banovine. — Kemična in živilska industrija: vse banovine.

Inozemskih obiskovalcev velesejma je bilo v posebno velikem številu iz Avstrije, Italije, Ogrske in Grčije, dalje iz Švice, ČSR in Nemčije.

Industrijskemu, obrtnemu in trgovskemu delu velesejma so bile priključene še specialne razstave.

Gostinska razstava, kot prva te vrste, prirejena po Zvezi združenih gostilničarskih obrti v Ljubljani. Bila je ta razstava nazoren kazipot za razvoj našega tujkega prometa, katerega si brez moderno in udobno urejene gostinstva ne moremo zamišljati.

Zveza gospodinj v Ljubljani je priredila letos že svojo VI. razstavo pod geslom »Sodobna gospodinja«. Tej razstavi je bila priključena velika modna revija, tudi že kot tretja v okviru Ljubljanskih velesejmov. Pokazala je ta razstava smernice, kako naj se giba naše ženstvo v obrti in gospodinjstvu.

Društvo »Živalce« v Ljubljani, katero združuje ljubitelje in rejce malih živali, je priredilo razstavo najlepših primerkov posameznih plemenskih domačih živali.

Jesenski velesejem bomo imeli od 29. avgusta do 9. septembra 1936. Glavno obeležje mu bo dajala I. vsedravska lesna razstava.

Književnost

KNJIZICA O RAKU

Društvo za proučevanje in pobijanje raka v Ljubljani bo v kratkem izdalo knjižico, v kateri bo razložilo glavne smernice za uspešno pobijanje raka in dalo splošna navodila, kako naj vsak posameznik poskuša pripomočki k zgornjemu spoznavanju le bolezni. Knjižica bo spisana tako, da bo vsakemu razumljiva. Kdor že sedaj narača knjižico, naj vpošlje obenem z naročilom 6 Din. Pozneje bo cena znašala 10 Din. Naslov za naročila: Društvo za proučevanje in pobijanje raka v Ljubljani, Stara pot št. 3.

Uprava »POHODA« je razposlala vsem naročnikom, ki doslej še niso poravnali naročnine za list, položnice. Veliko število naših naročnikov je v polni zavesti svoje dolžnosti napram listu, ki v teh najtežjih časih vrši svojo nalogo, poravnala svoje obveznosti. Oni, ki doslej tega niso storili pa prosimo tem potom, da to čimprej store ter tako omogočijo redno izdajanje lista, ki živi od svojih prijateljev — naročnikov. — Naročnikom, ki kljub ponovnim opominom svojih obveznosti niso poravnali, bomo prisiljeni ustaviti list. — Uprava »POHODA«.